

Filipino

**Ikaapat na Markahan
Modyul 1 -Unang Linggo**

**Nobela: NOLI ME TANGERE
(Ni: Dr.Jose Rizal)**

**KALIGIRANG PANGKASAYSAYAN
MGA ANGKOP NA SALITA/EKSPRESYON**

Panimula

Ang Noli Me Tangere ay isang akdang pinakamakasaysayan at pinakamaimpluwensiya para sa Pilipinas. Ito ay nagtataglay ng makatotohanang pangyayaring gumising sa kamalayan ng mga Pilipino sa kawalang katarungan, pagmamalupit at pang-aalipin ng mga kastilang sumakop sa ating bansa. Nakatutulong ang nobelang ito para sa pagharap ng bansa sa mga suliraning panlipunan sa panahong ito. Inaasahan ang nobelang ito ay makatutulong hindi lamang sa mga mag-aaral kundi pati na rin sa mga guro para sa kanilang kinabukasan.

MGA PINAKAMAHALAGANG KASANAYANG PAMPAGKATUTO:

F9PN-IVa-b-56 - Batay sa napakinggan, natitiyak ang kaligirang pangkasaysayan ng akda sa pamamagitan ng; Pagtukoy sa layunin ng may-akda sa pagsulat nito; Pag-isa-isa sa mga kondisyon ng lipunan sa panahong isinulat ito; Pagpapatunay sa pag-iiral pa ng mga kondisyong ito sa kasalukuyang panahon sa lipunang Pilipino.;

F9PB-IVa-b-56 -Nailalarawan ang mga kondisyong panlipunan bago at matapos isinulat ang akda;

F9PT-IVa-b-56 -Natutukoy ang mga kontekstuwal na pahiwatig sa pagbibigay-kahulugan;

F9PD-IVa-b-56 -Nabibigyang-patunay na may pagkakatulad/pagkakaiba ng binasang akda sa ilang napanood na telenobela;

F9PS-IVa-b-58 - Nailalahad ang sariling pananaw, kongklusyon at bisa ng akda sa sarili at sa nakararami;

F9PU-IVa-b-58- Naitatala ang nalikom na datos sa pananaliksik;

F9WG-IVa-b-57-Nagagamit ang mga angkop na salita /ekspresyon sa:Paglalarawan,paglalahad ng sariling pananaw,pag-iisa-isa at pagpapatunay.

Subukin

Panuto: Basahin at unawain ang bawat katanungan at piliin ang titik ng tamang sagot batay sa hinihingi nito. Isulat ang sagot sa buong papel. Huwag kalimutang isulat ang pangalan, taon at pangkat at bilang ng modyul.

1. Isa sa obra maestrang nobela na sinulat ni Dr. Jose Rizal _____;
A. Sa Aking Mga Kabata C. Me Ultimo Adios
B. Por Telefono D. Noli Me Tangere
2. Ang Noli Me Tangere ay sinipi mula sa ebanghelyo ni _____;
A. San Vicente C. San Juan
B. San Pedro D. San Pablo
3. Ilang taong gulang si Rizal nang sulatin niya ang kanyang unang nobela?
A. Magdadalampung taon
B. Magdadalawampu't apat na taon
C. Magdadalawampu't walong taon
D. Magdadalawampu't anim na taon
4. Sino ang nagsabing ang nobelang *Noli Me Tangere* ay maituturing na walang kamatayan at isinulat sa dugo at puso?
A. Dr. Blumentritt B. Jose Alberto C. Maximo Viola D. Dr. Jose Rizal
5. Isa sa mga kamag-anak ni Rizal ay nabilanggo dahil sa kalupitan at kawalang katarungan ng mga Espanyol.
A. tiyuhin B. ama C. ina D. kapatid
6. Saan naganap ang pag-aalsa na ibinintang kina Padre Burgos, Gomez at Zamora
A. Calamba B. laguna C. Batangas D. Cavite
7. Ang "The Wandering Jew" ay naging inspirasyon ni Rizal na sulatin ang Noli Me Tangere. Ito ay katumbas sa wikang Filipino na;
A. Ang Hudyong Lagalag C. Ang Hudyong Nabugbog
B. Ang Hudyong Nabagabag D. Ang Hudyong Pasabog
8. Saan sinimulang sulatin ni Rizal ang nobelang *Noli Me tangere*?
A. Paris B. Madrid C. Japan D. Alemanya
9. Saang bansa natapos niyang sulatin ang ikaapat na bahagi ng nobela?
A. Paris B. Madrid C. Japan D. Alemanya
10. Magkano ang salaping kanyang hiniram para mapalimbag ang kanyang nobela?
A. isang daan B. dalawang libo C. limang daan D. apat na libo

11. Sa pagbalik ni Rizal sa Pilipinas noong Agosto 6, 1887, ano ang una niyang ginawa?
- A. Hinarap ang mga kaaway C. Ipinalathala ang kanyang nobela
B. Inoperahan ang kanyang ina D. Nakipagkita sa kanyang kasintahan
12. Ang taong nag-utos para bantayan si Rizal sa tangka ng kanyang mga kaaway ay;
- A. Gobernador-Heneral C. Tenyente-Heneral
B. Kapitan Heneral D. Gobernadorcillo
13. Ang unang paring tinugon ni Rizal sa mga tuligsa laban sa kanya ay si;
- A. Fray Salvador B. Fray Rodriguez C. Fray Damaso D. Fray Sabeyla
14. **Itinambad** ni Rizal ang totoong larawan ng relihiyong itinuro ng mga Espanyol sa mga Pilipino. Ibigay ang kahulugan ng salitang sinalungguhitan.
- A. isiniwalat B. ibinigay C. inilathala D. ipinamudmod
15. Ang humadlang na ilimbag at ikalat ang nobela ni Rizal sa Pilipinas;
- A. Amerikano B. Hapon C. Intsik D. Espanyol

Aralin

4.1

NOLI ME TANGERE

Ni: Dr. Jose Rizal

Kaligirang Pangkasaysayan Mga Angkop na Salita/Ekspresyon

Alamin

1. Naiisa-isa ang mga kondisyon sa panahong isinulat ang akda at napatutunayan ang pag-iral ng mga kondisyong ito sa kasalukuyang panahon sa Lipunang Pilipino;
2. Nailalarawan ang mga kondisyong panlipunan bago at matapos isinulat ang akda;
3. Natutukoy ang mga kontekstuwal na pahiwatig sa pagbibigay-kahulugan.

Balikan/ Pagganyak

Panuto: Maghanap ng larawan ng isang bayani na iyong hinahangaan, idikit sa loob ng kahon at isalaysay sa limang pangungusap kung anong katangian meron siya na iyong hinangaan.

larawan

Pangalan ng bayani

Tuklasin

Kilala mo ba si Dr. Jose Rizal? Ano-anong bagay ang nalalaman mo tungkol sa kanya? Bakit ba kailangang pag-aralan natin ang kanyang buhay?

Magtala ka ng mga salitang maaring maiugnay o makapaglarawan sa buhay at mga nagawa ng ating pambansang bayani. Isulat ang iyong mga sagot sa mga kahong sa paligid ng kanyang larawan.

Ang una ay ginawa na para sa iyo.

<div style="border: 1px solid black; border-radius: 10px; padding: 5px; text-align: center;">Henyo</div>		<div style="border: 1px solid black; border-radius: 10px; height: 50px;"></div>
<div style="border: 1px solid black; border-radius: 10px; height: 50px;"></div>		<div style="border: 1px solid black; border-radius: 10px; height: 50px;"></div>
<div style="border: 1px solid black; border-radius: 10px; height: 50px;"></div>		<div style="border: 1px solid black; border-radius: 10px; height: 50px;"></div>

Suriin / Talakayin

KALIGIRANG PANGKASAYSAYAN NG NOLI ME TANGERE

Ang *Noli Me Tangere* ang kauna-unahang nobelang isinulat ni Rizal. Magdadalawampu't apat na taon pa lamang siya nang isulat niya ito. Ang nobelang ito ay maituturing na walang kamatayan kung paanong walang kamatayan ang kabayanihan ni Jose Rizal. Ayon kay Dr. Blumentritt, ang *Noli Me Tangere* ay "isinulat sa dugo ng puso." Ngunit ano nga ba ang tunay na layunin ni Rizal sa pagsulat niya ng nobelang ito? Narito ang kanyang sariling paliwanag:

"Ang mga salitang Noli Me Tangere, na sinipi sa Ebanghelyo ni San Lucas (na dapat ay Ebanghelyo ni San Juan 20:13-17), ay nangangahulugang "huwag mo akong salingin." Ang aklat ay naglalaman ng mga bagay na hanggang sa kasalukuyan ay walang sinumang makapangahas na bumanggit. Ang mga bagay na iyon napakasalan kaya't walang makasaling man lamang. Pinangahasan kong gawin ang di mapangahasang gawin ng sinuman. Sinagot ko ang mga paninirang-

loob ng daan-daang taon ay ikinulapol sa amin at sa aming bayan. Inilarawan ko ang kalagayan ng lipunan at ang ayos ng pamumuhay roon,ang aming mga paniniwala, mga pag-asa,mga hangarin, mga karaingan, mga pagdadalamhati. Itinambad ko ang mga pagpapaimbabaw na sa balatkayong relihiyon ay siyang nagpahirap at nagmalupit sa amin. Ipinakilala ko ang kaibahan ng tunay sa di-tunay na relihiyon sa relihiyong ang kinakalakal ay ang Banal na Kasulatan upang mapagsalapi, upang kami'y papaniwalain sa mga kaululang sukat ikahiya ng Katolisismo kung kanya lamang malalaman. Inangat ko ang tabing upang ipakita kung ano yaong nasa likod ng mga madaya at nakasisilaw na pangako ng aming pamahalaan. Sinabi ko sa aming mga kababayan kung ano-ano ang aming mga kapintasan,ang aming mga bisyo,ang aming pagwawalang-bahala sa mga pagdaralita roon na nagpapakilala ng karuwagan at tunay na masisisi sa atin. Saanman ako makakita ng kabaitan, ito'y aking ipinagbabansag at pinag-uukulan ng karampatang paggalang. Ang mga pagyayaring aking isinaysay ay pawang katotohanan at tunay na nangyayari; ang mga iyon ay maaari kong patunayan. Maaaring ang aklat ko ay may mga kapintasan kung sining at ganda ang pag-uusapan; iyan ay hindi ko itatanggi;datapwa't ang hindi matutulan ay ang kawalan ng pagkiling ng aking pagsasalaysay."

Bakit kaya naisip at nawika ng ating pambansang bayani ang lahat ng ito? Musmos pa lamang siya ay nasaksihan na niya ang kalunos-lunos na kondisyon ng Pilipinas dahil sa pang-aalipin ng mga Espanyol. Sa sarili niyang bayan, sa Calamba, unti-unting namulat ang kanyang mata sa kaawa-awang kalagayan ng mga Pilipino. Naligalig siya sa pang-araw-araw na kalupitan ng mga Espanyol. Nasaksihan niya kung paanong ang matatandang lalaki ay hinahagupit ng mga guardia civil kung hindi wasto ang pagsaludo sa kanila, kung hindi nag-aalis ng sombrero kung sila'y mapapadaan sa harapan nila; ang pagmamalupit sa mga babae at maging sa mga bata. Naging biktima rin ng kalupitan at kawalang-katarungan ang pinakamamahal niyang ina, si Donya Teodora. Ibinilanggo siya sa maling paratang na kasabwat ng kapatid na si Jose Alberto sa tangkang paglason sa asawa nitong huli. Hindi pa napapawi ang kalungkutan sa pamilyang Rizal dahil sa pagkabilanggo ni Donya Teodora ay nagkaroon ng pag-aalsa sa Cavite na ibinintang kina Padre Burgos,Gomez at Zamora,kasama ang ibang lider na Pilipino. Ang tatlong paring martir ay binitay sa pamamagitan ng garote sa bagumbayan.

Ang mga panyayaring ito'y nagpakilala kay Rizal na nanganagailangan ng malaking pagbabago ang kaniyang bayan, pagbabagong sa pamamagitan lamang ng karunungan at ng edukasyong matamo. Kaya nang mabasa niya ang aklat na *The Wandering Jew* (Ang Hudyong Lagalag) ay nabuo sa kanyang puso na sumulat ng isang nobelang gigising sa natutulog na damdamin ng mga Pilipino at magsisiwalat sa kabuktutan at pagmamalupit ng mga Espanyol. Kaya bago matapos ang taong 1884 ay sinimulan niya itong isulat sa Madrid at doo'y natapos niya ang kalahati ng nobela. Ipinagpatuloy niya ang pagsulat nito sa Paris noong 1885 at natapos ang sangkapat. Natapos naman niyang sulatin ang huling ikaapat na bahagi ng nobela sa Alemanya noong Pebrero 21, 1887.

Mula nang sinimulan niyang isulat ang *Noli Me Tangere* ay nagsimula nang magtipid si Rizal. May pagkakataong dalawang beses lamang siyang kumakain sa maghapon sa maliit lamang na restawran. Ito ay ginawa niya sa paglalayong makaipon ng salaping magugugol para sa pagpapalimbag ng nasabing nobela.

Natapos niya ang *Noli Me Tangere* ngunit wala pa siyang sapat na halaga upang maipalimbag ito. Mabuti na lamang at dumalaw sa kanya si Maximo Viola na nagpahiram sa kanya ng salapi na naging daan upang makapagpalimbag ng 2,000 sipi nito sa Imprenta Lette sa Berlin, Albanya noon Marso 29, 1887.

Maraming humanga sa katalinuhang ipinamalas ni Rizal sa pagsulat niya ng *Noli Me Tangere* ngunit marami rin ang nagalit sa kanya lalo na ang mga Espanyol. Gayon na lamang ang pangamba at takot ng kanyang mga kababayan, lalo na ng kanyang buong pamilya, dahil sa ibinunga ng kanyang *Noli* nang ang mga sipi nito ay nakarating sa Pilipinas. Nabalitaan nila ang balak na pag-uwi ni Rizal sa Pilipinas dahil dito'y lalo silang nangamba na baka siya ay mapahamak sa kamay ng mga taong nagagalit sa kanya. Ngunit dahil sa kanyang matitibay at mahahalagang dahilan ay inibig niyang makabalik sa Pilipinas. Una, nais niyang bumalik sa Pilipinas dahil sa hangarin niyang maoperahan ang kanyang ina dahil sa lumalalang panlalabo ng kanyang mata; pangalawa ay upang mabatid niya ang dahilan kung bakit hindi tinugon ni Leonor Rivera ang kanyang mga sulat mula taong 1884 hanggang 1887; at panghuli, ibig niyang malaman kung ano ang naging bisa ng kanyang nobela sa kanyang bayan at mga kababayan.

Nang bumalik siya sa Pilipinas sa unang pagkakataon noong Agosto 6, 1887, si Rizal ay agad na nagtuloy sa Calamba upang maoperahan ang kanyang ina. Samantala, habang siya ay nasa Pilipinas, ang kanyang *Noli Me Tangere* ay isinailalim sa masusing pagsusuri ng kanyang mga kaaway. Ito ay pinasuri sa isang sadyang Komisyon, na matapos magsuri ay napagpasyang dapat ipagbawal ang pag-aangkat, pagpapalimbag, at pagpapakalat ng mapanganib na aklat na iyon sa Pilipinas. Bilang hakbang sa pag-iingat, si Rizal ay pinabantayan ni Gobernador-Heneral kay Tenyente Jose Taviel de Andrade upang maligtas siya sa mga tangka ng kanyang mga kaaway. Hindi nagtagal ay pinayuhan siya ng nasabi ring gobernador na umalis na muli ng Pilipinas alang-alang sa kanyang pamilya at buong bayan. Umalis siya sa Maynila noong ika-3 ng Pebrero, 1888. Sa kanyang pag-alis ay nagpunta siya sa Hongkong, Hapon, San Francisco at New York sa Estados Unidos at London sa United Kingdom.

Habang siya ay nasa ibang bansa ay iniukol ni Rizal ang kanyang panahon sa pagsulat ng mga tugon sa mga tuligsa sa kanya. Ang una'y tinugon niya ang mga polyeto ni Fray Rodriguez laban sa kanyang *Noli Me Tangere*. Inilagay niya sa katawa-tawang anyo ang naturang pari sa sinulat niyang *La Vision de Fray Rodriguez*. Ang kanya namang *Por Telefono* ay laban kay Fray Salvador Font na nanguna sa lupong nagsiyasat at gumawa ng ulat upang ipagbawal na basahin ang *Noli* ng sinumang Pilipino.

Tunay na maraming pinagdaanang unos at bagyo si Rizal sa pagsulat niya ng nobelang ito ngunit isa lang ang tiyak, ang nobelang ito ay tunay na walang kamatayan, patuloy na mananatili ang diwa at mensahe nito sa puso ng mga Pilipinong tunay na nagmamahal sa Inang Bayan. Sa kasalukuyan, ang *Noli Me Tangere* ay naisalin na sa iba't ibang wikang banyaga at patuloy na nagsisilbing inspirasyon sa mga taong nakababasa nito.

Isaisip

Alam mo ba.....

Tunay na kahanga-hanga ang katalinuhan at mga ginawa ni Dr. Jose Rizal. Sa pamamagitan ng kanyang talino ay napukaw niya ang damdamin ng mga Pilipino na ipaglaban ang kalayaang ninakaw sa atin ng mga Espanyol sa napakahabang panahon. Si Rizal ang tanging Pilipinong lumantad at tumanggap ng hamon at nakahandang mamatay upang ipagtanggol ang isang dakilang simulain.

Minsan sa kanyang buhay ay kanyang nawika ang mga katagang ito: ***“Minsan lamang mamatay ang isang tao at kung hindi lamang ito magiging isang mabuting pagkamatay, isang magandang pagkakataon ang nawala at hindi na muling babalik.”*** Kaya nga’t hindi siya nag-aatubiling tanggapin ang pagkakataong patayin siya alang-alang sa bayan. Tunay na siya ay isang Bayani!

Isagawa

Gawain 1. Sagutin Natin

Panuto: Basahin at unawain ang mga katanungan at sagutin ayon sa iyong pag-unawa sa Kaligirang Pangkasaysayan ng *Noli Me Tangere*. Isulat sa papel ang iyong sagot.

1. Ano ang kahulugan ng mga salitang *Noli Me Tangere*?
2. Saan hinango ang salitang *Noli Me Tangere*?
3. Ano-ano ang mga pangunahing layunin ni Rizal sa pagsulat niya ng nobelang ito? Magbigay ng tatlo.
4. Isa-isahin ang mga pagtitiis at paghihirap na naranasan ni Rizal habang isinusulat niya ang nobela? Magbigay ng tatlo.
5. Ano-ano ang ginawa ng pamahalaang Espanyol upang mahadlangan ang pagpapakalat ng nobela ni Rizal?

Gawain 2. Paglinang ng Talasalitaan

Panuto: Salungguhitan/kunin ang salita o mga salita sa loob ng pangungusap na kasingkahulugan ng salitang nasa loob ng kahon gamit ang mga kontekstuwal na paahayag.

naglakas-loob

kasamaan

isiniwalat

1. Tanging si Rizal ang nangahas na salingin ang mga maling sistema ng pamamalakad ng mga Espanyol sa bansa.
2. Ang mga kabuktutan at pagmamalupit ng mga Espanyol ang nagtulak sa kanyang lumikha ng pagbabago para sa bayan.
3. Itinambad niya ang totoong larawan ng relihiyong itinuro ng mga Espanyol sa mga Pilipino.

paghihirap

mailantad

4. Ang pagdaralita ng mga Pilipino ay bunga ng paghihirap at pang-aabuso ng mga dayuhan sa bansa.
5. Sinulat ni Rizal ang *Noli Me Tangere* sa paglalayong maisiwalat ang kabuktutan at pagmamalupit ng mga Espanyol at gisingin ang natutulog na damdamin ng kanyang mga kababayan.

Gawain 3. Pag-ugnayin

Panuto: Tukuyin ang layunin o dahilan ng may-akda kung bakit niya isinulat ang *Noli Me Tangere* batay sa pahayag na kanyang winika. Piliin ang iyong sagot sa **Hanay B**. Titik lamang ang isulat sa patlang.

Hanay A	Hanay B
___ 1. Ang kanyang layunin kung bakit pinangahasan niyang gawin ang di napangahasang gawin ng sinuman	A. Upang maipakilala ang karuwagan ng mga Pilipino
___ 2. Dahilan kung bakit itinambad niya ang mga pagpapaimbabaw ng balatkayong relihiyon	B. Upang sagutin ang mga paninirang loob na matagal nang panahong ikinulapol sa mga Pilipino
___ 3. Dahilan ng pag-aangat ng tabing na kumakanlong sa maling sistema ng pamamalakad ng mga Espanyol	C. Upang maipakita kung ano ang nasa likod ng mga madaya at nakasisilaw na pangako ng pamahalaan
___ 4. Dahilan kung bakit nais niyang ipaunawa sa kanyang mga kababayan ang kanilang mga kahinaan at kapintasan	D. Upang ipabatid na relihiyon ang nagpapahirap at nagmamalupit sa mga Pilipino.
___ 5. Dahilan kung bakit ipinakilala niya ang kaibahan ng tunay at di-tunay na relihiyon	E. Upang matigil ang paggamit ng Banal na Kasulatan bilang instrumento ng paghahasik ng kasinungalingan upang malinlang ang mga Pilipino

Gawain 4. I Tsek Mo.

Panuto: Lagyan ng tsek (✓) ang mga kahong naglalahad ng mga kondisyon noong panahong sinulat ni Rizal ang nobelang *Noli...* at ekes (X) kung hindi. Sa patlang sa ibaba ay sumulat ng isang patunay na umiral o nangyari nga ang kondisyon o sitwasyon sa nilagyan mo ng tsek (✓).

- ☐ 1. Makapangyarihan ang balatkayong relihiyong nagpahirap at nagmamalupit sa mga Pilipino.

Patunay_____.

- ☐ 2. Mahigpit ang sensura kaya't hindi pinapayagang mailathala ang mga sulating tumutuligsa sa pamahalaang Espanyol.

Patunay_____

- ☐ 3. Umunlad at bumuti ang kalagayan ng mga Pilipino dahil sa paraan ng pamamahala ng mga Espanyol sa Pilipinas.

Patunay_____

- ☐ 4. Malayang nakapagpahayag ng damdamin ang mga Pilipino lalo na ng kanilang mga hinaing laban sa mga Espanyol.

Patunay_____

- ☐ 5. Nagsisimula nang mag-alsa at lumaban ang mga Pilipino dahil sa pagmamalupit at pang-aabuso ng mga Espanyol.

Patunay_____

Ikatlo at Ikaapat na araw

Alamin

1. Nailalahad ang sariling pananaw, kongklusyon at bisa ng akda sa sarili at sa nakararami;
2. Nabibigyang-patunay na may pagkakatulad/pagkakaiba ang binasang akda sa ilang napanood na telenobela;
3. Nagagamit ang mga angkop na salita /ekspresyon sa paglalarawan at paglalahad ng sariling pananaw;
4. Naitatala ang nalikom na datos sa pananaliksik.

Balikan

Panuto: Hanapin sa Hanay B ang tinutukoy sa pahayag na nasa hanay A. Isulat ang titik sa patlang na nakalaan.

HANAY A

HANAY B

___1. Espanyol

A. Ang nagsabing ang *Noli Me Tangere* ay “isinulat sa dugo ng puso.”

___2. Dr. Jose Rizal	B. Naging inspirasyon ni Rizal para sumulat ng nobela.
___3. <i>The Wandering Jew</i>	C. Ito ay nangangahulugang “huwag mo akong salingin”
___4. <i>Noli Me Tangere</i>	D. Humadlang na ilimbag at ikalat ang nobela ni Rizal
___5. Dr. Blumentritt	E. Ang may-akda ng nobelang <i>Noli Me Tangere</i>

Suriin / Talakayin

Mga patotoo ng mga tanyag na tao hinggil sa kagitingan ni Dr. Jose Rizal, ang may-akda ng *Noli Me Tangere*....

Si Rizal ay siyang pinakadakilang taong isinilang di lamang sa kanyang bayan, kundi sa lahat ng labing Malayo. Ang alaala niya ay di mapaparam sa gunita ng kaniyang Inang-Bayan, at ang mga susunod na salinlahi ay buong paggalang na sasambit ng pangalang Rizal at sasabihin nilang: “ Siya’y di naging kaaway ng Espanya.”

-Ferdinand Blumentritt

Ang pagkatao ni Rizal ay karapat-dapat sa lalong matamang pag-aaral. Tatlumpu’t limang taon lamang siyang nabubuhay; sa ikadalawampu’t pito ay nalibot na niya ang daigdig; naging manggagamot, nobelista, makata, politiko, dalubwika, paham sa pagtuturo, magbubukid, naturalista, kagawad sa mga tanyag na katatagan (institution) ukol sa kaaghamang Europeo.

- Javier Gomez de la Serna

Sa bisa ng diwang nag-uugnay sa kanya (kay Rizal) at sa akin, ay may karapatan tayong maniwalang bawat Pilipino ay maaaring maging isang Rizal, at ano pa mang mithiing kanyang natamo ay matatamo rin natin, pagkat may kakayahan at lakas tayo upang maisagawa ito, kapag tayo’y gumamit ng pagpapagal, pamamaraan at kataimtimang-loob sa tungkulin na kagaya ng kanyang ipinamalas sa lalong mahalagang gawain sa kanyang buhay.

Isaisip

Alam mo ba.....

Matagal nang pumanaw ang ating pambansang bayani subalit ang kanyang mga nagawa, mithiin, ideyalismo at pilosopiya ay mananatiling buhay sa puso at diwa ng mga mamamayang Pilipino. Bawat isa sa atin, bata man o matanda ay may kani-kaniyang pagkakakilala kung sino at gaano kadakila ang ating itinuturing na pinakadakilang bayani na si Dr. Jose Rizal.

Pagyamanin

Panuto: Ilarawan si Dr. Jose Rizal gamit ang mga angkop na salita/ekspresyon sa paglalahad ng sarili mong pananaw. Isulat ang sagot sa loob ng kahon.

Si Dr. Jose Rizal bilang....		
May-akda ng nobelang Noli Me Tangere	Mamamayang Pilipino	Pambansang Bayani ng Pilipinas
(Maaaring simulan ng mga salitang tulad ng; Para sa akin, Ako'y naniniwala, at iba pa)		

Isagawa

Gawain 1: Panuto: Ilahad ang iyong sariling pananaw, kongklusyon, at maging bisa ng akdang Noli Me Tangere sa pamamagitan ng pagsagot sa mga tanong na makikita sa ibaba. Itala ang iyong sagot sa patlang.

A. Batay sa iyong sariling pananaw, ano-ano kayang mga pagpapahalaga o mga gintong kaalaman ang iyong matutuhan sa akdang *Noli Me Tangere*?

B. Bumuo ka ng isang kongklusyon kung bakit mahalagang matutuhan ng kabataang tulad mo ang akdang Noli Me Tangere?

C. Sa iyong Palagay,ano kaya ang maaring maging bisa o epekto sa iyo at maging sa iba pang mga kabataang Pilipinong katulad mo ng pag-aaral ng walang kamatayang nobelang ito ng ating pambansang bayani?

Gawain 2.

Panuto: Matapos mabasa ang kaligirang pangkasaysayan ng *Noli Me Tangere*, sagutin ang mga sumusunod na katanungan na makikita sa loob ng kahon.

<p>Ilarawan gamit ang sariling pananalita ang kondisyon ng ating lipunan sa panahong isinulat ni Rizal ang <i>Noli Me Tangere</i>.</p>	<p>Ilahad ang sariling pananaw kung bakit sa kabila ng nakaambang panganib sa buhay ni Rizal ay itinuloy pa rin niya ang pagsulat ng <i>Noli Me Tangere</i>. (<i>Simulan ang sagot sa ss: Sa ganang akin..... sa aking paniniwala, at iba pa</i>)</p>
<p>Isa-isahin ang mga bagay na ginawa ng mga Espanyol para mahadlangan ang pagkakalimbag ng <i>Noli Me Tangere</i>. (<i>Simulan ang sagot sa paggamit ng una..... sumusunod.... sa huli at iba pa</i>)</p>	<p>Magbigay-patunay na hindi nga nagkakamali si Rizal sa kanyang pagsulat at pagkakalathala sa nasabing nobela dahil sa naging epekto nito sa mga nakababasa noon at magpahanggang ngayon. (<i>Simulan ang sagot sa ..Napatunayan ko..... Maliwanag na.... at iba pa.</i>)</p>

Gawain 3.

Panuto: Patunayan na ang nobelang *Noli Me Tangere* ni Jose Rizal ay may pagkakatulad at pagkakaiba sa mga telenobela natin sa kasalukuyan. Subukan mong paghambingin ito.

<p><i>Ang nobelang Noli Me Tangere ay kakikitaan ng mga suliraning panlipunan, tulad ng kawalang-hustisya, karahasan, pang-aalipin at kalupitan..Ihambing ito sa napanood mong Telenobela.</i></p>		
Noli Me Tangere	Pagkakatulad	(Pamagat ng Telenobela na napanood) _____
Pagkakaiba		Pagkakaiba

Karagdagang Gawain

Panuto: Magsaliksik tungkol kay Dr. Jose Rizal at Isalaysay ang kanyang Talambuhay.

Mga Pamantayan:

1. Gumamit ng isang *short bond paper*
2. Lagyan ng Pamagat na “Ang Talambuhay ni Dr. Jose Rizal”
3. Gumamit ng mga angkop na salita/ ekspresyon sa paglalarawan
4. Gawing masining at malikhain ang pagsasalaysay
5. Huwag kalimutang sulatan ng pangalan, taon at pangkat ang iyong papel
6. Gawing malinis ang iyong gawa

Tayahin

Panuto: Basahin at unawain ang bawat katanungan at piliin ang titik ng tamang sagot batay sa hinihingi nito. Isulat sa isang buong papel ang sagot. (Huwag kalimutang isulat ang pangalan, taon at pangkat at bilang ng modyul.)

1. Ang Nobelang Noli Me Tangere ay isang obra maestra na sinulat ni _____;
A. Dr. Blumentritt B. Jose Alberto C. Maximo Viola D. Dr. Jose Rizal
2. Ang mga salitang “Noli Me Tangere” ay sinipi sa Ebanghelyo ni Sa Lucas na nag ibig sabihin ay _____;
A. huwag mo akong galitin C. huwag mo akong pilitin
B. Huwag mo akong salingin D. huwag mo akong gambalain
3. Ang mga sumusunod ay ang tunay na layunin sa pagsulat ng nobelang Noli Me Tangere maliban sa isa;
A. Pagsagot sa paninirang-loob na maraming taong ikinulapol sa bansa.
B. Paglalarawan sa kalagayan ng ating lipunan at ayos ng pamumuhay noon.
C. Paghahangad na makilala at maging malapit sa mga kastila na namumuno noon sa bansang Pilipinas.
D. Pagtatambad sa balatkayong relihiyon na siyang nagpapahirap at namalupit sa taong bayan.
4. Sino-sino ang tatlong paring martir na binitay sa pamamagitan ng garote sa Bagumbayan?
A. Padre Damaso, Savi at Sibyla C. Padre Florentino, Gomez at Sibyla
B. Padre Burgos, Gomez at Zamora D. Padre Zamora, Damaso at Burgos
5. Kailan simulang nasaksihan ni Rizal ang kalunos-lunos na kondisyon ng Pilipinas sa pang-aalipin ng mga Kastila?
A. Habang nasa ibang bansa
B. Musmos pa lamang siya
C. Nang makatapos siya ng pag-aaral
D. Pagkatapos niyang sulatin ang nobela.
6. Ayon kay Rizal, matatamo lamang ang malaking pagbabago sa Pilipinas sa pamamagitan ng _____;
A. pakikipaglaban sa mga Kastila C. kayamanan at karangyaan
B. pananampalataya at relihiyon D. karunungan at edukasyon

7. Anong aklat ang nabasa niya pumukaw sa kanyang puso na sumulat ng isang nobela?
- A. *The Wandering Jew* C. *La Vision de Fray*
 B. *Por Telefono* D. *El Filibusterismo*
8. Sa anong bansa sinimulan ni Rizal ang pagsulat sa kanyang nobela?
- A. Paris B. Japan C. Madrid D. Alemanya
9. Taon kung kailan natapos ni Rizal ang pagsulat ng kanyang nobela;
- A. 1884 B. 1887 C. 1886 D. 1885
10. Ang taong tumulong sa kanya upang maipalimbag niya ang kanyang nobela;
- A. Maximo Viola B. Dr. Jose Rizal C. Jose Alberto D. Dr. Blumentritt
11. Matapos masuri ng isang komisyon sa Pilipinas ang nobela ni Rizal, ito ay ipinasyang_____;
- A. susunugin B. ipamimigay C. ipagbabawal D. ituturo
12. Ang naging reaksiyon ng mga Kastila nang mabasa ang kanyang nobela;
- A. humanga B. natuwa C. nagalit D. nanlumo
13. Ang mga sumusunod ay dahilan kung bakit umuwi si Rizal sa Pilipinas, maliban sa isa;
- A. Para operahan ang kanyang ina sa mata
 B. Ibig niyang malaman ang naging bisa ng kanyang nobela
 C. Upang harapin ang mga kastilang sumuri sa kanyang nobela
 D. Malaman ang dahilan sa di-pagtugon ni Leonor Rivera sa kanyang mga sulat
14. Ang dahilan kung bakit pinayuhan ng Gobernador si Rizal na umalis muli sa Pilipinas;
- A. Para sa kapakanan ng kanyang pamilya at buong bayan
 B. Upang iwasan ang kanyang mga kaaway na nagtangka sa kanya
 C. Mag-aral muli at sumulat pa ng ibang nobela laban sa mga kaaway niya
 D. Magtago sa ibang bansa at doon ipalilimbag ang kanyang nobelang sinulat
15. Kailan umalis ng Maynila si Rizal para pumunta sa ibang bansa?
- A. Pebrero 21, 1887 C. Pebrero 3, 1888
 B. Marso 29, 1887 D. Marso 6, 1888